

ÖRGÜTLERDE ETİK KAVRAMININ ÖNEMİ

İş ahlakı iş dünyasındaki mal ve hizmet üretim,satış,tüketim sürecindeki doğruları ve yanlışları ifade eder.

İş ahlakının iş yaşamında kimleri kapsadığı ifade edilecek olunursa;iş ahlakı,aşağıda yer alan şu gruplar arasındaki ilişkileri içermektedir.

- işletmeler arasındaki ilişkiler
- işletme yöneticileri ile çalışanlar arasındaki ilişkiler
- işletme çalışanlarının kendi aralarındaki ilişkiler
- işletme ile müşteriler arasındaki ilişkiler
- işletme ile tedarikçiler arasındaki ilişkiler
- işletme ile kamu yönetimi arasındaki ilişkiler
- işletme ile çevresel faktörler arasındaki ilişki
- İşletme ile diğer kuruluşlar arasındaki ilişkiler

Büyük işletmeler sahip oldukları etki alanlarına göre altı boyutta incelenebilir:

-ekonomik güç:sunulan mal ve hizmetlerin tür,kalite,fiyat ve satış koşullarını belirleme yeteneğine dayanır.Ekonomik güç,işletmelerin diğer beş alandaki güç ve etkisinde kaynağıdır.

-sosyal ve kültürel güç:

İşletmelerin diğer toplumsal sistemlerin normatif ve süreçsel özelliklerini etkileme imkanındır.Toplumda oluşan kültürel değerler ve yaşam tarzı üzerindeki etki gücüdür.

-teknolojik güç:işletmelerin araştırma ve geliştirme faaliyetleri ve bir bütün olarak teknolojik ilerleme ve dönüşümde üstlendikleri rolü ifade eder.

-politik güç:işletmelerin politik yaşamı oluşturan karar süreçlerini ve böylece toplumsal yaşamın tüm alanlarını etkileme yeteneğini anlatır.

-fiziki çevre üzerindeki güç:işletmelerin doğal kaynakların yönetimine katılma ve bölgesel gelişmepolitikalarını etkileme gücünden kaynaklanır.

-birey üzerindeki güç:işletmelerin doğrudan ve dolaylı olarak etki alanı içinde bulunan bireyler üzerindeki bireysel seçimler,tercihler,düşünce ve davranışlar üzerindeki etkileme gücünü ifade eder.

ETİK DIŞI ÖRGÜTLER

Halka karşı görevlerinin yanında,hissedarlara olan sorumluluklarını bilmeyen ve çalışanların kişisel etiklerini evde bırakacağına inanan örgütler etik olmayan davranışlar sergileyebilirler

İş etiği bireyler gruplar yada toplumlar tarafından benimsenen kabul edilen ve inanılan davranış kurallarıdır.

ÖRGÜTLERDE ETİK DAVRANIŞ MODELİ

Örgütlerde bireyler gibi etik gelişimin farklı şamalarında olabilirler.en alt aşama yasal olmayan davranışların sadece örgütle ilgili kısmının incelendiği aşamadır.hiçbir yasa çiğnenmediği sürece örgüt istediği gibi davranmaya özgürdür.

İkinci aşama etik kurallar vardır.ancak bu kurallar sadece yol göstericidir.örgütün etik davranışın üçüncü aşaması etik karar alma süreci ile kurumun karar alma sürecinin bütünleştiği bir aşamadır.Kararların doğruluğu etik bir davranış olması ile ispatlanır.etik amaç ve ilkelerin kabul edildiği gözlenir.etik davranışları gerçekleştirebilmek için tekniklerin,ilkelerin neler olduğunu anlamaz ise örgüt bu aşamaya ulaşamaz.

ÖRGÜT ETİĞİ VE SOSYAL SORUMLULUK

Sosyal sorumluluk,işletmelerin finansal faaliyetlerinde ve kararlarında insan haklarını dikkate alarak,satıcılar,müşteriler,tüketiciler,çalışanlar,çevre ve toplum için zararlı olabilecek tutum ve davranışlardan kaçınmalarını ifade etmektedir.işletmelerin yasal sorumlulukları uymak zorunda oldukları yasalar tarafından belirlenmektedir.etik sorumluluklar,yasalar tarafından değil,toplum

tarafından işletmelerden yapması beklenen davranış ve aktiviteler olarak tanımlanmaktadır.gönüllü sorumluluklar toplumun işletmeden istediği etkinliklerdir. İşletmelerin çevre,işletme uygulamalarında adalet,insan kaynakları,toplum ve mamul gibi sorumlulukları vardır.

ÖRGÜTLERİN ÇEŞİTLİ GRUPLARA OLAN ETİK SORUMLULUKLARI

-örgüt dışı gruplara olan etik sorumluluklar:

bir işletme ile tüketiciler arasındaki ilişkiler genel olarak bir sözleşmeye dayanan ilişkidir.bu kurama göre bir tüketici bir mal satın aldığında,o işletmeyle bilerek ve isteyerek bir satış sözleşmesi içine girmiştir.bu kurama göre işletmelerin ve yöneticilerin tüketicilere karşı dört temel görevi vardır.birincisi,satış sözleşmesinin koşullarına uyumlu olmaktır.yani üretilen mal ve hizmetin kalitesi ve önceden belirtilen nitelikleri taşıması gerekir.bunu belirleyen faktörler ise güvenilirlik,hizmet süresi,garanti sorumluluğu ve üretim güvenirligidir.ikinci faktör olan hizmet süresinde önemli olan konu,satın alınan malın,tüketicinin kullanmayı düşündüğü süre boyunca bozulmadan kullanılmasıdır.kısaca,tüketici bir malı satın alırken,onu ne kadar süre kullanabileceğini bilmelidir.üçüncü faktör garanti sorumluluğudur.satın alınan mal,belli bir süre içince bozulursa tamir gibi işlerin işletme tarafından üstlenilmesini ifade eder.son faktör olan üretim güvenliği,işletmelerin satılan malın tüm özellikleri ve riskleri doğru olarak tüketiciye anlatmış olmalıdır.

Bu kuramın ikinci temel görevi malın özelliklerini taşımasıdır.yeni sözleşme taraflar arasında özgürce yapılmalıdır.fakat özgürlük doğru bilgilendirme ile anlamlı olur.satın alınan malın tüm özellikleri ve riskleri doğru olarak tüketiciye anlatmış olmalıdır.

Son temel görev baskı ve zorlama yapmaktan kaçınmaktır.tüketiciler bir takım baskı ve kanunsuzlukla etkilenmemelidir. Özellikle tüketiciler bazen yoğun,duygusal baskılara maruz kalarak rasyonel davranışlarını değiştirebilmektedir.

İşletmelerin ve yöneticilerin işletme dışı gruplara olan etik sorumlulukların ikincisi çevre oluşturmaktır.çünkü çevre sorunlarına olan ilgi gittikçe artmaktadır.dolayısıyla işletmelerin de bu konuya yakında eğilmesi gerekliliği ortaya çıkacaktır.

İşletmelerin ve yöneticilerin işletme dışı gruplara olan etik sorumluluklarının üçüncüsü hükümetlerdir.

-örgüt içi gruplara olan etik sorumluluklar:

İşletmelerin ve dolayısıyla yöneticilerin sorumlu oldukları iki grup vardır bunlardan birincisi hissedarlar ikinciside çalışanlardır.yöneticilerin hissedarlara karşı birincil sorumluluğu karı arttırmak ve maliyetleri azaltmaktır.hissedarlar o işletmeye belirli bir miktar para yatırmışlardır.bunun sonucunda da yöneticilerin beklentileri bu paranın en iyi şekilde değerlendirilmiş olmasıdır.bir işletmede üretimi gerçekleştirilen ve işletme asıl gücünü oluşturan o işletmenin çalışanlarıdır.taraflar arasında yalnız sözleşmeye dayalı düzenlemeler olduğunu ele alan rasyonel örgüt teorisi ,temel etik sorumlulukları iki alanda toplamaktadır.birincisi çalışanların örgütsel amaç gerçekleştirmesinde gayretli olması ve sadakati olması,ikincisi ise yöneticilerin çalışanlara adil ücret ve çalışma koşullarını sağlamasıdır.genel olarak çalışanların temel etik ödevi,işletmenin amaçları doğrultusunda çalışmak ve amaçlara zarar verebilecek herhangi bir etkinlikten kaçınmaktır.

KÜRESELLEŞME VE İŞ ETİĞİ

Küreselleşme sürecinin iş etiği ve etiksel ilkeler üzerindeki etkisi üç boyutta ele alınabilir

İlk olarak küresel piyasada rekabet avantajının elde edilmesinde insanların tutum ve davranışlarının etkisinin artmasıdır.küreselleşme ile birlikte örgüt psikolojisi konusundaki gelişmeler hayat standartlarındaki iyileşmeler ve çalışanların beklentilerindeki değişimler,iş koşullarının iyileştirilmesine ve iş etiğine ilişkin önlemleri içeren alternatif anlayışın yükselen bir ivme kazanmasına yol açmıştır.

İkinci etkisi ekonomik ilişkilerde uluslar arası etik vizyonun ve ilkelerin gücünün hissedilmesidir. İşletmelerin uluslar arası ticari ilişkilerini geliştirmelerinde veya bir takım birliklere katılımlarında ya da uluslar arası ekonomi piyasasında destek kazanmalarında iş etiği ilkeleri belirleyici bir rol oynamaktadır.

Üçüncü etki ise küreselleşme ile birlikte bazı uluslar arası uzman kuruluşlar tarafından etik kodların belirlenmesi ve kullanılmasıdır.

Bell ve Bryman tarafından İngiltere ve ABD'deki birçok akademik oysal araştırma kuruluşunun belirlediği etik kodların içeriği üzerine yapılan bir çalışmada, ortaya konulan etik ilkeler şu şekilde özetlenebilir

- itibar saygı
- bilgilendirme
- güvenilirlik,
- kişisel ve örgütsel gizliliğin korunması,
- dürüstlük ve şeffaflık

TÜRKİYEDE İŞ ETİĞİ ARAŞTIRMALARI

Tedmer(Türkiye etik değerler merkezi vakfı)

İdigad(iktisadi girişim ve iş ahlakı derneği)

